

SYNTAKS

MORFOLOGI

Mellomspråkstekstar

NOA

Vår 2015

Huskeliste for språktrekk ved mellomspråksanalyse

(etter EL)

❖ 1 Generell tekstvurdering

- ❖ godt forståeleg, kommuniserer godt
- ❖ tekstbinding, sjanger, komposisjon
- ❖ på normalt aldersnivå

❖ 2 Syntaks

- ❖ leddstilling
- ❖ normalstilling SVOA
- ❖ inversjon i heilsetning AVSO
- ❖ plassering av nektingsadverb i heilsetning/leddsetning
- ❖ setningstyper
- ❖ relativsetningar
- ❖ direkte/indirekte tale
- ❖ brot på syntaks, utelating av ledd
- ❖ preposisjonsbruk

❖ 3 Morfologi

- ❖ Substantiv
- ❖ bunden/ubunden form
- ❖ fleirtal
- ❖ kjønn
- ❖ verb bøyingsformer
- ❖ bruk av tider/verbformer
- ❖ adjektiv
- ❖ samsvarsbøying
- ❖ gradbøying
- ❖ determinativ
- ❖ pronomer
- ❖ samansette ord

❖ 4 Ordnivå

- ❖ ordval, ordforråd
- ❖ faste uttrykk

❖ 5 Fonologi/ortografi

- ❖ vokallydar
- ❖ lang/kort vokal
- ❖ konsonantlydar
- ❖ konsonantgrupper
- ❖ samanskriving/særskriving av ord
- ❖ teikn
- ❖ store/små bokstavar

Tittel: Litterær analyse av utvalgte norske salmer i barokken.

Undertittel: Dorothe Engelbretsdatter og Petter Dass.

Innledning

Til
 For bachelor oppgaven min valgte jeg en spesifikk historisk-litterær periode (som er barokk) / Det var mange barokke forfattere og diktere i hele Europa. Her analyseres verket til de to salmedikterne fra Norge – Dorothe Engelbretsdatter og Petter Dass. De kjente hverandre, sendte brev, og skrev en stor mengde av salmer og sanger. Ved hjelp av professor Helje Kringelbotn Sødal ved Universitetet i Agder valgte jeg noen salmer som gjelder påsken og aftenbønner eller sanger. Jeg fant fire salmer av hver salmedikter, to påskesalmer og to aftensalmer. Oppgaven min blir delt i tre hovedkapitler. I det første kapitlet analyserer jeg disse salmene av Dorothe Engelbretsdatter: «Aften Psalme», «Aften Suck» (aftensalmer) og «Paaske-Sang», «Himmelfartz Sang» (påskesalmer). I det andre kapitlet er en analyse av disse salmene av Petter Dass – «En smuk Aften-Sang», «Aften-Suk» (aftensalmer) og «Første Paaske-dag Om Christi opstandelse», «Herrens Himmelfarts dag» (påskesalmer). I det siste kapitlet sammenligner jeg salmene og prøver å finne fellestegn. Det finnes også et vedlegg hvor man kan se hvordan disse salmedikterne og deres original tekster så ut.

Formål

For å utarbeide bachelor oppgaven min, som er bygget opp på et litterær-historisk tema, har jeg konstruert noen alminnelige spørsmål:

- Hvordan hører salmer til den historiske perioden de kommer fra?

- Hva slags funksjon har salmer i en dagens kontekst?

- Hvorfor er salmer en del av en kulturell arv?

Hovedspørsmålet mitt som blir diskutert i denne oppgaven er: Finnes det noen fellestegn i utvalgte salmer av to salmediktere fra den samme historiske perioden i Norge? Når det gjelder metoder og mål, bruker jeg en litterær analyse fordi det hjelper meg med å finne ut noen typiske tegn hos disse utvalgte salmene. Etterpå sammenligner jeg dem og beskriver fellestegn. I en litterær analyse analyserer jeg hovedtegn av salmene. En salme hører til en lyrikksjanger, derfor analyseres den etter regler som gjelder lyrikk. Det betyr: «musikalitet og visualitet, (...) nærhet mellom den talende og det omtalte, (...) betydningsetthet, (...) selvrefleksivitet, (...) konvensjonen, korthet, taler for seg selv.»¹ Andre spørsmål er mer konkrete og er i en

¹ ANDERSEN, Per Thomas, Gitte MOSE a Thorstein NORHEIM. Litterær analyse: en innføring. 1. utgave. Oslo: Pax forlag, 2012, 330 s. ISBN 978-82-530-3492-8

prep, ub/b.f., særskilning

1 NORGES strategi i Nordområdene

- 2 I neste del^{relatere følge på A} skal jeg beskrive konsist Norges klima. Det er oppfattet hovedsakelig som temperert. ^{PÅ TROSS AV} Selv om den nordlige beliggenheten er norsk fastlandets klima mildere enn den ^{ante sedent} skulle tilsi. Norsk klima er stort sett påvirket av Golfstrømmen. Den varme havstrømmen er årsaket til de mildre vintrene. Det som også er viktig er geografiske forhold. Norge er preget av store motsetninger. Det finnes dype fjorder, dalfører og høye fjellpartier imellom. Det er en av de grunnene som gjør at store deler¹ av landet får mer kontinentalt preg en ganske kort avstand fra kysten skulle tilsi. Forskjellene fra år til år er ganske store. Noen vintre kan det være ganske mildt klima mens noen andre kan ~~det~~ være ganske kalde på grunn av kalde kontinentale luftmasser fra øst. „Ved kysten og i fjell forekommer det ofte ganske sterk vind” skrives det videre i Den store norske leksikon (Dannevig og Harstveit 2013). Når det gjelder nedbør ligger maksimalsonen innenfor vestkysten. I bergen har de for eksempel over 2000 mm som normal årsnedbør mens på østlandet kan det være bare omtrent 500 mm.
- 14 Varmeste måned er juli mens de kaldeste er januar og februar.

Når det gjelder naturressurser er Norge et rikt land på olje, naturgass, ferskvann, vannkraft og fiskeri. Utenfor Midt-Østen er Norge verdens største produsent av olje og gass per capita. Petroleumindustrien står for omtrent en fjerdedel av Norges bruttonasjonalprodukt. Staten eier noen av Norges største industriselskaper som Statoil eller Norsk Hydro. Olje og gass befinner seg på norsk kontinentalsokkel i Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet. (Thuesen og Røvik 2014) Disse selskapene er kjent for deres utviklet teknologi, for at det ikke er så lett å utvinne olje og gass i Norge som det er i Midt-Østen.

22 „Oljekrisen i 1973 førte internasjonalt til en ny interesse for nye fornybare energikilder” (Hofstad 2013). Oljepriser ble høyere og industri og mange land ønsket å være selvforsynte med energi. De sette i gang arbeid med å utvikle nye energiformer. De var basert på fornybar energi. Folk begynte også å ta mye mer hensyn til miljø og klima. Norge ønsker å være verdensleder i nye fornybare energiformer. Blant de nye formene er vindkraft, grunnvarme, bioenergi og solenergi.

28 (Generasjonsendring)

¹ Særlig det østafjelske og Finmarksvidda.

Utvikling av kvinnerollen i det norske samfunnet mellom 1850 og 1913. Veien fra avhengighet til stemmerett speilet i litteratur.

INNLEDNING

6 En av de mest diskuterte temaene som alle har sikkert tenkt over er forholdet mellom
kvinner og menn, den måten de samarbeider sammen, men også omvendt deres ulike syn på
8 verden, meninger som kan være tilsvarende eller ulike, deres oppførsel og atferd. I dagens
moderne samfunnet har både kvinner og menn like rettigheter i stadig flere områder av livet.
10 Fra utsiden ser det ut som de kvinnene i Norge lever nesten perfekte liv. Ifølge FN-rapporter
har norske kvinner det beste levestandard i verden. Når man går gjennom statistikk fra SSB (
12 Statistisk sentralbyrå), forstår man ganske fort at alle i Norge har like rettigheter og
muligheter uansett kjønn. Kjønnligestilling ble en samfunnsmessig grunnverdi av norske
14 myndigheter.

16 Dette alt regnes å være vanlig og normalt i dagens europeisk kontekst, men det ble
ikke sånt alltid. Norge blir ansett som "vuggen" til den kvinnersfrigjøring og i
bacheloroppgaven min vil jeg fokusere på utvikling av kvinners status i det norske samfunnet
18 og de endringene som fant sted i perioden mellom årene 1850 - 1913. Jeg har valgt disse to
årene fordi begge deler har en spesiell ^{betydning} mening for norske kvinner. Det var nettopp i midten av
20 1800-tallet da norske kvinner begynte å vise åpenbart at de var en fullverdig del av samfunnet
og at de ville bli betraktet på denne måten. Året 1913 er viktig fordi det var året da kvinnen
22 har fått stemmerett som var uten tvil et stort skritt.

Først skal jeg forklare begrepene "kvinnelitteratur", "feminisme" og likestilling fordi
23 de er nøkkle ord i oppgaven min derfor er det viktig og forstå godt hva de mener. I
bacheloroppgaven min vil jeg gjerne beskrive den vanskelige veien som kvinner måtte gå
25 gjennom under disse litt mer enn 60 årene. Først skal jeg beskrive hva har blitt krevt fra
kvinner før 1850, hvordan var deres politisk, økonomisk og sosial status på denne tida. Videre
27 skal jeg tilnærme hvordan var situasjonen i 50-årene gjennom en av verk av Camille Collett
og hennes liv. Jeg vil beskrive utvikling og endringer fra den sosiale, økonomiske og politiske
29 synspunktet under (dekadene). I den siste kapitelen blir det vist kvinnestatusen og deres posisjon
gjennom romanen *Jenny* skrevet av nobelprisvinneren Sigrid Undset.

31 Målet av min oppgave er å beskrive utviklingen av kvinnerolle i denne perioden fordi
den var den viktigste og vesentlig for endringer som førte til dagens betydelig likestilling
33 mellom kjønn i Norge.

beskrevet
s. 36, 39

smn. sette
ord

tempus

kjønn

1 Innføring

KANON

2 ^{dbl. relat. ing} ^{led d. subj.} Uten behøver ikke lenge å tenke, har jeg relativt raskt bestemt meg, om hva dette
3 seminararbeidet skal bli. Dette arbeidet skal være en analyse av sekundærlitteratur, som
5 samfunnet. Utgangspunkt for arbeidet mitt er boken av *Ellen Ugland - Å lykkes med norsk litteratur: næranalyse av sentrale tekster i norsk litteratur fra norrøn tid til i dag*¹. Boken
7 er en samling av de viktigste norske litterære verkene og deres analyse og interpretasjon. Jeg har bestemt meg for å velge ut verker, som jeg allerede kjenner og som vi gjennomgikk i
9 litteraturtimer. Disse verkene er ikke ukjent. Den første er *Faderen* av Bjørnstjerne Bjørnson, den andre *Karens jul* av Amalie Skram og *Trymskvida*. Alle disse verkene har en
11 viktig plass i norsk litteratur og blir også nå for tiden lest i undervisningen.

12 *Faderen* av Bjørnstjerne Bjørnson fra Uglands perspektiv

13 Som alle artikler i denne avhandlingen blir også *Faderen* analysert. Dette skjer
15 veldig dypt. Alle analyser følger et konkret skjema og ifølge dette skjemaet blir alle verker
15 analyser. Analysen består av innledning, hovedinnhold og avslutning. Disse kapitler blir
også delt i underkapitler for å gjøre det lettere å forstå.

17 I det første kapitelet finnes det en liten innføring til verk av Bjørnson og Ugler
19 skildrer veldig raskt, hva som novellen skjer. Hoveddelen av analysen følger etterpå. Ugler
19 stiller med hovedpersoner i Bjørnsons verk og prøver å forklare, hva forfatteren prøver å
si med denne novellen. I analysen ser man en klar distanse og Ugler forklarer veldig
21 objektivt. Personkarakteristikk inntar en stor del av analysen. I midtpunktet står Thor
Øverås som har gjennomgått en forandring i løpet av novellen. På begynnelsen skildres han
23 som en veldig sterk mann. Han er heller ikke redd for Gud. Ugler sammenfatter denne
forandring i Thors personlighet, hva hans milepæl hadde vært. I en analyse er det veldig
25 viktig å fremhevet slike momenter for at leseren kan bedre forstå, hva forfatteren mener.
En liten del er også viet til Thors sønn. Han blir beskrevet som en slags martyrer, som
27 måtte dø for at faren endelig åpner sine øyne og kommer seg over sin overmodighet.

¹ Boken ble utgitt i året 2003

Trymskvida

Trymskvida er et eddadikt som stamt fra Den eldre Edda. Etter den Store norske leksikon betegner Edda to bokverk fra norrønt tid.³ Den eldre Edda er faktisk en diktsamling, som ble skrevet i norrøntid. Den handler om hedenske guder og helter. Trymskvida forteller om guden Tor, som ble stjålet sin hammer. I en humoristisk måte blir fortalt, hvordan Tor fikk hammeren sin tilbake og hvordan tyven ble straffet.

Dette diktet blir også analysert og tematisert i denne avhandlingen. Som alle forrige verkene, også denne her blir delt etter det godkjente mønstret. I et kort avsnitt innfører oss Ugler i temaet og sammenfatter veldig raskt, hva hovedinnholdet i eddadiktet er. Etterpå gjør hun oppmerksom på hovedpersoner, som er i dette verket goder. I de forrige verkene var det personer, som hadde vært fiktive, her er det guder. Man kan se også en slags forbindelse mellom Trymskvida og Bjørnsons novelle Faderen. I begge disse verker spiller religion en veldig viktig rolle.

I Uglers analyse vier seg en stor del komposisjonen av Trymskvida. Det er veldig detaljert beskrevet og forklart. Også noen ord blir separat forklart for å forstå diktet bedre. Det handler seg ikke bare om innhold av teksten, men også om, hva det betyr. At det er et stort litterær opphav.

Konklusjon og fasit

Faderen, Karens jul og Trymskvida er verker som tilhører til den norske litterære kanon. Disse verker ble skrevet i fortid, men deres betydning har også nå for tiden sin plass i samfunnet. Ellen Ugland prøver ikke bare å forklare eller gjengi innholdet av verkene, men hun forsøker også vise at disse problemer er stadig aktuelle.

Litterære kilder:

³ <https://snl.no/Edda> [16.01.2015]